

saře, by sál opustili, možno v činu tom spatřovati pouze přestupek §§ 14 a 19 shrom. zákona ze dne 15. listopadu 1867, čís. 135 ř. zák., nikoli však přečin Šu 283 tr. zák., ježto nedostává se skutkové známky »shluku lidi«, ve smyslu Šu 283 tr. zák. nezbytné. Ježto nalézací soud, uznáv obžalovaného vinným přečinem dle Šu 283 tr. zák., zákon nesprávně vyložil, bylo dle Šu 290 tr. ř. rozsudek ve výroku o vině ve směru tom zrušiti a obžalovaného, který, jak nalézací rozsudek zjišťuje, výzvy vládního komisaře, by se ze sálu vzdálil, neuposlechl, uznati pouze za vinna přestupkem Šu 14 a 19 cit. shrom. zákona.

Čís. 1450.

K pojmu úmyslu dle Šu 1 tr. zák. se nevyžaduje, by pachatel si byl vědom, že páše něco trestného.

(Rozh. ze dne 14. ledna 1924, Kr II 502/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku porotního soudu v Novém Jičíně ze dne 15. října 1923, jímž byl obžalovaný dle Šu 334 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro zločin násilného smilstva dle Šu 127 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a odkázal věc na příští sezení porotní u soudu prvé stolice k novému projednání a rozhodnutí.

Důvody:

Zmateční stížnosti veřejného obžalobce, dovolávající se jediné zmatku dle Šu 344 čís. 8 tr. ř., nelze upřiti oprávnění. Podle protokolu o hlavním přelíčení pravil předseda porotního soudu ve svém poučení: »Ke každému zločinu jest dle Šu 1 tr. zák. třeba zlého úmyslu, t. j. obžalovaný si má býti vědom, že páchá něco trestného«. Poučení to odporuje ustanovení Šu 1 a 3 tr. zák. Pojem zlého úmyslu po rozumu Šu 1 tr. zák. pouze vyžaduje, by úmysl pachatelův úplně objímal účinek, trestnímu zákonu se přičící, a byl spojen s představou veškerých skutkových okolností toho kterého trestného činu. Náзор, že vina ve smyslu práva trestního vyžaduje mimo to vědomí pachatelovo o trestnosti jeho jednání, jest pro platný trestní zákon vzhledem k ustanovení Šu 3 tr. zák. neudržitelný. Podle tohoto zákonného ustanovení neznalost trestního zákona pachatele neomlouvá a netřeba tedy důkazu, že obžalovaný znal zákon a tudíž trestnost svého jednání. Právní poučení předsedovo jest tedy pochybeným a bylo proto ve smyslu Šu 281 čís. 1 a Šu 348 tr. ř. uznati, jak shora uvedeno, aniž by bylo třeba obírat se otázkou, jaký vliv mělo nebo mohlo míti toto poučení na rozhodnutí porotců.

Čís. 1451.

Zákon o trestání válečné lichvy (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).

K skutkové podstatě Šu 8 zákona není třeba, by bylo využito bytové tísně právě toho jednotlivce, na němž jest přemrštěná cena požadována.

Stačí, byla-li přemrštěná činže požadována jen jednou.

Ve směru subjektivním je třeba, by si pachatel byl vědom zřejmé přemrštěnosti činže, jím požadované.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1924, Kr I 14/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku lichevního soudu při zemském trestním soudě v Praze ze dne 16. listopadu 1922, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným přečinem dle Šu 8 (3) zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., zrušil však podle Šu 290 tr. ř. rozsudek nalézacího soudu a vrátil mu věc, by ji znovu projednal a rozhodl, mimo jiné z těchto

důvodů:

Dovolávajíc se důvodu zmatečnosti čís. 10, správně 9 a) Šu 281 tr. ř., popírá zmateční stížnost, že v tomto případě jest opodstatněna zákonná náležitost Šu 8 zákona o lichvě, totiž využívání mimořádných poměrů, vyvolaných válkou. O takovémto využívání mohlo by se prý u obžalovaného mluvit jen tenkrát, kdyby Justina M-ová trpěla skutečně bytovou tísní, čemuž zde tak není. Měla a má u obžalovaného byt, a bude jej míti, takže u ní bytové tísně není a nelze prý jí tedy u ní vůbec využívat. Je-li snad u osob jiných nebo někde jinde ve státě nouze o byty, nemůže této povšechné nouze použito býti k odsouzení obžalovaného. Stížnost je bezdůvodna. Vychází z nesprávného právního názoru, že zákon o válečné lichvě vyžaduje, by využito bylo bytové tísně právě toho jednotlivce, na kterém je zřejmě přemrštěná cena požadována. Z tohoto chybného základu činí závěry, které arci pro vadný podklad nemohou býti uznány správnými. Předmětem ochrany zákona o válečné lichvě jest celek, to jest nejširší okruh spotřebitelů. Účelem zákona jest zameziti jakémukoli neodůvodněnému stoupání cen předmětů potřeby bez ohledu na to, zda ten či onen spotřebitel zvýšením cen octl by se v tísní, že by předmětů potřeby nemohl pro nedostatek prostředků dosíci. Správnost stanoviska tohoto vysvětluje zejména z úvahy, že pro přímé předražování (§ 7 zák. o lichvě), které podobně jako § 8 téhož zákona vyžaduje využívání mimořádných poměrů válkou vyvolaných, odsouditi jest i pachatele, který požadoval zřejmě přemrštěnou cenu za předmět potřeby na tom, kdo nakupoval tento předmět potřeby z nutnosti. Posuzuje-li se jednání obžalovaného s tohoto hlediska, jest správným stanovisko nalézacího soudu a lze o jeho opodstatněnosti tím méně pochybovati, když právě pro všeobecnou a akutní krizi bytovou cítil se zákonodárce pohnuta, vydati účinné zákony na ochranu nájemníků. Vůči tomu, co uvedeno, pozbývá na závažnosti námitka, že ani obžalovaný, ani kdokoli jiný ani hrozbou ani jakýmkoli nátlakem neb uváděním v omyl neuváděl nájemnici M-ovou byť i jen v domnělou

tíseň bytovou, poněvadž, jak dovoděno, nevyžaduje se dle zákona, by pachatel využíval bytové tísně právě toho jednotlivce, na kterém je zřejmě přemrštěná cena požadována. Na věci neměnilo by ničeho, i kdyby M-ová byla nechala žádost manželky obžalovaného o placení zvýšeného nájemného nepovšimnuta, poněvadž již pouhým žádáním, tudíž jednostranným, opravdovým projevem vůle byla by trestnost založena bez ohledu na to, zda požadavku bylo druhou stranou vyhověno či nikoli.

Dovolávajíc se čís. 10, správně čís. 9 a) Šu 281 tr. ř., uplatňuje dále stížnost, že ke skutkové podstatě Šu 8 zák. o lichvě náleží, by někdo »žádal č á s t k y zřejmě přemrštěné atd.«, takže prý je nutno, by pachatel žádal »částky«, tedy několik částek, nejméně dvě, a to buď ve dvou případech od dvou různých osob neb osoby jedné několikrát, nejméně dvakrát po sobě. Obžalovaný žádal však prý od M-ové jen jedenkrát částku 120 Kč, kdežto druhý případ požadování zjištěn nebyl. Ani zde nelze stížnosti přisvědčiti. Náhled její nemá opory ani v doslovu ani ve smyslu a tendenci zákona. Zákon mluví v Šu 8 cit. zák. o »částkách« proto, poněvadž jde o nájemné z nemovitosti, tedy o právní poměr, při kterém úplata za nemovitost, propůjčenou k užívání, poskytována bývá z pravidla v částkách časově se opakujících. Z toho, že užito množného čísla, nelze nikterak ještě dovozovati, že požadování jediné zřejmě přemrštěné částky jest vyloučeno za sankce zákona. V tomto případě dlužno ostatně odkázati stížnost na neodporovatelné zjištění rozsudku, že obžalovaný nežádal zvýšené nájemné jen pro jedno čtvrtletí, nýbrž zvýšení nájemného vůbec bez ohledu na určitou nájemní dobu. Dle tohoto jediné směřodatného zjištění, jež při uplatňování hmotněprávního důvodu zmatečnosti čís. 9 a) Šu 281 tr. ř. dlužno vzíti za základ, jest za to míti, že obžalovaný požadoval zvýšené nájemné po dobu trvání nájemné smlouvy, tedy několik částek, jak to právě stížnost žádá. Jsou-li tu zákonné předpoklady přečinu dle Šu 8 zákona o lichvě, nemůže však přicházeti v úvahu pouhá trestnost politická dle zákona na ochranu nájemníků ze dne 27. dubna 1922, čís. 130 sb. z. a n., zvláště když trestnost administrativní nebrání nikterak odsouzení soudnímu, jakmile činem porušen byl veřejný zájem, jež chrániti je účelem zákona o lichvě. Bezdůvodnou zmateční stížnost náleželo proto zavrhnouti.

Než zrušovací soud, přezkoumávaje napadený rozsudek, shledal, že rozsudek ten stížen jest zmatkem Šu 281 čís. 9 a) tr. ř. ve směru, jenž sice ve zmateční stížnosti nebyl uplatňován, k němuž však, ježto tu jde o zmatek hmotněprávního rázu, dlužno přihlížeti dle Šu 290 tr. ř. z moci úřední. Ke skutkové podstatě přečinu dle Šu 8 lich. zákona vyhledává se totiž ve směru subjektivním, by si pachatel byl vědom zřejmě přemrštěnosti nájemného, jím požadovaného. Touto otázkou nalézací soud se vůbec nezabýval a důsledkem toho také po této stránce neučinil žádného zjištění, vyvrátiv toliko po stránce objektivní námitku obžalovaného, že nájemné jím požadované vzhledem k jeho výlohám za provedené opravy domu není přemrštěné. Tím však, že nalézací soud přes nedostatek potřebných zjištění ve směru subjektivním v skutkovém ději jím zjištěném shledal skutkovou podstatu přečinu dle Šu 8 lich. zákona,

nesprávně použil zákona, čímž byl přivoděn zmatek dle čís. 9 a) Šu 281 tr. ř. Užívaje předpisu Šu 290 tr. ř. zrušil proto zrušovací soud rozsudek soudu první stolice v napadené části, a ježto pro uvedený nedostatek zjištění ve věci samé nelze mu ihned rozhodnouti, odkázal věc soudu první stolice k novému projednání a rozhodnutí (§ 288 čís. 3 tr. ř.).

Čís. 1452.

»Dobytkem« rozumí § 175 II. b) tr. zák. i drůbež. Dobytek se pase nebo žene i tehda, je-li mimo dvůr na místech, kde si jindy zpravidla potravu hledá nebo kam se obvykle vyhání.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1924, Kr II 239/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Jihlavě ze dne 19. března 1923, pokud jím byl obžalovaný uznán vinným toliko přestupkem krádeže dle Šu 460 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Zmateční stížnosti státního zastupitelství nelze upřít oprávnění. Nalézací soud vzal za zjištěno, že obžalovaný dne 20. listopadu 1922 ve S. kromě pytle neznámého držitele odcizil Julii M-ové husu, která se v potůčku asi 30 kroků od stavení poškozené brodila. Pokud jde o cenu této husy, uvádí se ve výroku napadeného rozsudku, že obžalovaný jest vinen, že odňal husu v ceně 60 Kč Julii M-ové. V důvodech rozhodovacích soud především řeší otázku, zda je tu zločinná kvalifikace dle Šu 175 II. b) tr. zák., což by nutně předpokládalo, že odcizená husa měla cenu přes 50 Kč. Touto otázkou se však soud předem nezabýval, nýbrž teprve, když byl vyložil své stanovisko, zda tu jde o krádež dobytka z pastvy, zakončil úvahu o otázce viny touto větou: »Na základě těchto úvah uznal soud obžalovaného vinným toliko přestupkem dle Šu 460 tr. zák., nehledíc ani k tomu, že cena 60 Kč za husu na podzim roku 1922 neodpovídala ani tržní ceně a že by sotva i s pytlem 50 Kč převyšovala.« Jest proto zjevno, že výrok nalézacího soudu o té důležité okolnosti, zda husa, odcizená Julii M-ové měla či neměla cenu přes 50 Kč, jest nejasný, neúplný — neuvádí se tu, že husa dle svědecké výpovědi poškozené Julie M-ové měla cenu nejméně 60 Kč a sám sebou v rozporu a tudíž zmatečný dle Šu 281 čís. 5 tr. ř. Výrok soudu jest též zmatečným dle Šu 281 čís. 10 tr. ř. Neboť vysloviv náhled, že tu nejde o krádež dobytka z pastvy, nesprávně vyložil soud ustanovení Šu 175 II. b) tr. zák. Především jest nesprávný náhled soudu, že trestní zákon, mluvě v Šu 175 II. b) tr. zák. »o dobytku« (»Vieh«), má na mysli toliko dobytek hovězí, skopový, vepřový, koně, tedy zvířata domácí většího druhu a větší ceny a nikoliv drůbež. Náhled tento nelze z trestního zákona samého nikterak vyvoditi.